

підготовки з проблем педагогіки вищої школи, зокрема, педагогічної етики. Вони здебільшого копіюють своїх колишніх викладачів. Становлення їхнього професіоналізму відбувається складно, часто шляхом спроб і помилок. У такому разі марно плекати надію на становлення педагогічної майстерності. Лише оволодіння базовими знаннями з психології, педагогіки вищої школи, відповідних фахових методик та педагогічної етики забезпечить надійний ґрунт для реалізації своїх можливостей, полегшить шлях до педагогічної майстерності.

Серед якостей особистості викладача, визначальних у процесі становлення педагогічної культури, майстерності і професіоналізму, особливо важливим є педагогічний такт. Це — відчуття міри в процесі спілкування з людьми з урахуванням їхнього фізичного, і передусім психічного стану, а також дотримання правил етикету. Вияв педагогічного такту — важлива умова ефективності впливу педагога на вихованця. Педагогічний такт ґрунтується на глибоких знаннях психології студентів, їхніх індивідуальних особливостей

Важливим змістовим модулем у структурі становлення педагогічної культури педагога вищої школи є комплекс психолого-педагогічних умінь: конструктивних, комунікативних, дидактичних, сугестивних, пізнавальних, прикладних, організаторських, психотехнічних та ін. Більшість названих умінь, ґрунтуючись на комплексі соціально-педагогічних якостей, формуються у процесі підготовки до професійної діяльності у навчальних закладах, а також у ході безпосередньої педагогічної праці. Цей процес досить тривалий, вимагає від особистості наполегливої цілеспрямованої роботи над собою, що передбачає поєднання рефлексивної та етичної компоненти, зокрема, самопізнання та самовдосконалення.

Жибер Т. В., канд. екон. наук, доцент
кафедри фінансів

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕЛЕКТ-КАРТ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МАКРОФІНАНСОВЕ БЮДЖЕТУВАННЯ»

Викладання дисциплін для майбутніх магістрів вимагає враховувати поєднання теоретичних засад бюджетування та практичних аспектів його запровадження в Україні. На сьогодні дисципліна охоплює процес планування та виконання бюджету за

програмами, а також студенти вивчають необхідне середовище, у якому слід застосовувати програмно-цільове бюджетування. Під час вивчення дисципліни передбачено самостійне виконання письмових завдань, складання і розв'язання ситуаційних вправ (кейсів), їхнє обговорення на консультаціях.

Під час самостійного опрацювання матеріалу студентам необхідно уникнути прямого запозичення чужої праці, активізувати власні творчі здібності та показати викладачеві і однокурсникам своє бачення аспектів дослідження.

Одним із інструментів стимулювання студентів до наукової роботи та активізації творчого пошуку при виконанні самостійних завдань стало використання інтелект-карт. Позитивними моментами використання інтелект-карт є їхня унікальність для кожного студента, легкість контролю з боку викладача, можливість максимально вказати всі зв'язки між різними аспектами дослідження. Для того, щоб скласти повноцінну інтелект-карту, студент змушений спочатку зрозуміти і систематизувати для себе матеріали за темою дослідження, оскільки за допомогою простого копіювання він не зможе відобразити необхідні зв'язки, особливості об'єктів карти, віднайти та вказати можливі шляхи вирішення поставлених проблем.

Використання технології «карт розуму», як їх ще називають, передбачене у такій послідовності: студентам пропонується перелік тем досліджень, згідно з якими і буде виконуватися робота. Перелік щорічно переглядається викладачем, до того ж студенти можуть, узгоджуючи з викладачем, самостійно пропонувати напрями досліджень за темами дисципліни. Під час роботи за темою дослідження студент наводить результати дослідження не лише у письмовому вигляді, а й у вигляді інтелект-карти. При цьому письмова складова дослідження (за винятком списку використаної літератури) стає не такою вже і важливою.

Головним завданням студента є обрати центральне поняття (або проблему, питання), які характеризують напрям дослідження. Цей об'єкт стане центром майбутньої карти. Інтелект-карта повинна мати не менше ніж 4 поділи — «відгалуження» кожної гілки, відгалуження можуть сполучатися один з одним. При цьому не слід допускати центрів інтелект-карт, які передбачають простий перелік, наприклад, «принципи бюджетування», «етапи бюджетного процесу», «методи планування» — це ускладнить та викривить роботу, спонукаючи студента малювати звичайну схему. Важливим моментом для роботи з інтелект-картою є її наступна презентація викладачеві та групі на консультаціях. Інтелект-

карти можуть використовуватися як засіб для вирішення кейсів та основа для ділових ігор, складатися під час мозкового штурму групою студентів.

Оскільки з 2011 року при викладанні дисципліни планується використовувати дистанційний курс «Макрофінансове бюджетування» у середовищі WebCT КНЕУ, слід звернути увагу на можливість створення інтелект-карт за допомогою спеціального програмного забезпечення. Найкраще, якби таке програмне забезпечення було доступним на сервері університету. У середовищі WebCT КНЕУ можливо створювати галереї інтелект-карт у дистанційному курсі Макрофінансове бюджетування, проводити за допомогою засобів Інтернет-зв'язку їх розгляд та обговорення.

Зінкевич Т. О., канд. екон. наук, доцент
кафедри фінансів підприємств

ФОРМУВАННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З БЮДЖЕТУВАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «БЮДЖЕТУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА»

Сучасні умови розвитку ринкових відносин у країні, посилення економічної нестабільності, зростання конкуренції за всіма галузями економіки, все це характеризує актуальність та необхідність попередньої оцінки можливостей стабільного розвитку підприємств, оптимізація управління його фінансовими ресурсами.

У зв'язку з цим сьогодні все більшу роль у діяльності підприємства грає бюджетування. Нині, керівники, власники та працівники підприємств стають все більше зацікавленими не тільки в прозорості фактичних, але й у реальності, досяжності майбутніх результатів, а тому використання бюджетування на вітчизняних підприємствах є об'єктивною необхідністю.

Виникнення нових завдань, що висуваються перед керівниками підприємств, перед суспільством існуючими умовами розвитку економіки країни, призводять до перегляду цілей та задач формування змісту та організації сучасного навчання майбутніх спеціалістів з фінансового менеджменту, і бюджетування зокрема.